



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XXXVI. Quàm peruersè Deum in sortibus, imitetur Dei simius
cacodæmon?

urn:nbn:de:hbz:466:1-45653

tat, humiliat & subleuat, Quia ipse Dominus Deus noster: in vniuersa terra iudicia eius. 1. Paralip. 16. 14.

CAPVT XXXVI.

Quàm peruersè Deum, in Sortibus, imitetur, Dei simus

Cacodemon?



Onfrata via, qua dirigenda est naus, etiam digitus ad scopulos intendendus est, ne naufragium faciamus. Sunt enim infames hic scopuli, sunt Syrtes, sunt Charybdes, sunt Acroceraunia. Ad quæ declinanda rursus tradenda sunt documenta. Neq; enim semper, aut temerè, ad iudicium Sortis, licet recurrere; immo sapius non licet, diuinis humanisque legibus obnunciatis.

I.

Primum documentum. Sortes etiam in scripturis narratæ, & à quibusdam Sanctis vsurpatæ, non idcirco nunc etiam omnes licitæ sunt. De Sanctis constat, eos, ex peculiari Dei instinctu, quædam miranda magis, quàm imitanda fecisse. Nimis diu alijs expectandum foret, si domum redire nollent, donec eis proiecetas in mare clauis piscis referret, vt S. Bennoni & S. Maurilio contigisse, supra meminimus. Neque vaccarum aut mularum aliorumque animalium iudicio, aut indicio potiùs, permittendum est, quàm eundem sit: tametsi, in veteri Testamento, vaccis ita arca sit imposta; & camelis, sine duce, ituris ad S. Frontonium commissus com meatus, aut ab Ignatio mulæ permissum, vtram ingreditur vellet. Adde, & Sanctos non semper ab infantia fuisse sanctos; neque omnia, quæ vnquam fecerunt, sancta arbitrandæ; cum homines fuerint, & subinde, vt homines, errarint. Communis via tutissima; præsertim mortalibus, quibus est communis vita. Certè, ne quis seipsum decipiat, si in SS. legat *Sortes* adhibitas, prudentissimè, post S. Hieronymum & Bedam, monuit Gratianus, eiusmodi *Sortes* ad nostra tempora non pertinere. Quia illa sortitio *cerimonialis* fuit. Itaque cum veteris legis *cerimonialium* abrogatione, ista quoque sortitionis *cerimonia* sublata est. Qua ipsa de causa monet Beda, Apostolos, ante S. Spiritum acceptum, in electione Matthiæ, adhuc legali *cerimonia* vsos fuisse;

II.

Supra cap. XXVII. §. XIII. & §. XIV. 1. Reg. 6. 7. Supra, c. 9. §. III.

Beda in c. 1. Actor.

Yy 3

postquam

postquam autem Spiritus S. in eos missus est, nullam deinceps *Sortem*, sed solam orationem, cum ieiunio, adhibuisse. Vnde postea septem Diaconos, & Presbyteros sic elegerunt. *Sane, cum Saluator, qui fallere non potest, nec falli, cuncta promittat orantibus; stultum & absurdum est, relicta oratione, quæ promissionem habet; confugere ad Sortem, cui se adfuturum Deus, in nouo testamento, non repromisit.*

q. 1.

III.

Fernandus Vasq. lib. 1. Illustr. Controuers. cap. 49. n. 19. De his poenis. 26. q. 2. 3. 4. 5. & tot. tit. Ex. de Sortilegijs; & apud Lucam de Penna in l. memini mus. C. quã. & quibus quart. pars. lib. 10. c. fortis 26. q. 5.

1. Reg. 6. 7.

IV.

Accurs. in l. 1. verb. prohibebit. C.

Secundum documentum. Multò minùs licita est *Sortis*, si ad occulta quasi miraculosè detegenda vsurpetur. Esto olim & hæc licita, & à quibusdam Sanctis, etiam noui Testamenti, dispensante Deo, fuerit adhibita. Quia quando Deus sibi aliquid reseruat, non licet id homini, absque sacrilegij impietate, scrutari, vt è D. Thoma Fernandus Vasquius docet. Certè ob eiusmodi *Sortes*, multi in Idololatriam lapsi sunt. Quam ipsam ob causam, variaz grauesque poenæ in Sortilegos constitutz reperiuntur. Cum enim occulta hominum facta, quæ per haruspicia, vel auguria, vel *diuinatorias sortes* inquiruntur, nequeant sciri, si Deus non reuelet, necessum est, dæmonis ope, adeòque Stygia suspitione aut scientia talia velle scire eos, qui *Sortibus* occulta indagant: sicut & qui, per *Sortes* conantur futura contingentia prædicere, in quales lata est excommunicationis sententia. c. si quis Episcop. 26. q. 5. & qui per *sortes consultorias*, inquirunt, quid faciendum, iudicandumue sit: quæ itidem subanathemate, prohibita sunt; cum non fas sit huiusmodi res, nisi à Deo inquirere; Deus autem, in noua lege, ordinariè non velit nos suam voluntatem, per *Sortes*, indagare. Vt enim maior & perfectior coniunctio dependentiãq; esset, placuit illi, vt diuinam eius voluntatem, à doctrina Ecclesiæ; à sacris litteris eiusdem Ecclesiæ sanctorumque Patrum autoritate declaratis; à superioribus nostris; à Confessarijs, ab alijs doctis piisque viris, non autem à *Sortibus*, disceremus. Quin neque in veteri lege eiusmodi sortes ac signa, seu omina licita fuere nisi illis, qui ad eiusmodi signa à Deo moti instigatique fuerunt. Vnde, malè ominati sunt Philisthæi, qui ex vaccarum arcam Domini vehentium, itinere gressuque, coniecerunt, an plaga eis immissa à Deo, an à casu obuenerit.

Qua ipsa de causa etiam Iuriconsulti docent, non cuius & indistinctò integrum esse, ad iudicium *sortis* recurrere; sed tum demum, cum dubium de iure vertitur; factum autem certum est. Si enim de ipso quoque facto ambigeretur, ad *Sortis arbitrium* id.

circo

circo non concedunt deuenire, quòd facta legitime & plenè per eum probari debeant, qui intentionem suam in his habet fundatam. Monet Ang. Aretinus, si *Sorti* debeat esse locus, de præiudicio tertij agendum non esse. Quin Baldus aliique statuunt, casus illos, in quibus *Sortem* adhibere velis, à iure expressos esse oportere. *Sorte* igitur, res dirimitur, si plures, quibus optio legata est, discordes sint, in eligendo: si de deponendis, apud aliquem, instrumentis agatur: si dubitetur, quinam prior causam dicere debeat: si de seruis manumittendis, quæstio sit: si de diuisione bonorum, inter cohæredes, facienda controuertatur: item, si de liberis diuidendis agatur. His talibus in casibus *Sortis iudicio standum* censent, si quidem vtraque pars cõsentiat, vt *Sortis iudicio* controuersia dirimatur; alterutra enim dissentiente, nihil agi, fatentur. Igitur dubium iuris, non dubium facti iura *Sorti* promittunt.

2. Angel. Aretin. in §. Sed si ex testamento. Instit. de satisfat. tutor. n. 4. Bald. in l. minimus. C. quando & quibus quarta pars. lib. 10. Alciat. in l. Gallus. 29. ff. de lib. & posthum. n. 65. Vide Guidonem Pancirollum lib. rer. memorab. c. Fibula.

Quin, in veteri quoque legè, *Sors diuisoria* longè frequentius, quàm *consultoria*, fuit vsurpata. Et quanquam etiam in facti dubio, aut, per cõsiliij modum fuerit adhibita: id tamen non est nunc, alia sub legè, in exemplum trahendum: cum penes Deum sit, sua secreta reuelare, prout ipsi placet. Nostrum non est, illi modum præscribere, illius est modum concedere. *Sorte* deprehensum est furtum Achan; & Ionathæ præuaricatio: quis nunc timens DEVM sic audeat fures indagare, aut deprehendere præuaricatores? At illi, qui DEVM non timent, quorum vox est: *Flectere si nequeo superos, Acheronta mouebo*, illi nihil pensi habent, à Superisne, an ab Inferis auxilia tententur. Hinc stygiæ illæ artes, vt motu cribri versatilis è forfice pendentis; per lancem item & licium, quem modum sextus Pompeius describit; aut herbâ certâ, pisisiue è butyro, aut lebete salientibus; & nescio quibus non modis, (sunt enim fere sine numero, quia ad anicularum arbitrium) examinent indagentque aut furti, aut calumniæ, aut alterius facinoris authorem. Quasi non aut casu talia fieri; aut mentiri in innocentes dæmon possit. Neque enim sufficit dicere: Ego dæmonem non inuoco. non inuocas verbo; re tamen ipsa vteris illius ope; sine qua talia sciri non possunt, Deo iam dudum extraordinarios eiusmodi modos detectato.

Vti possidet. Iason in l. si duobus 3. c. comm. de legat.

L. ei qui ff. de probat. l. actor C. eod. tit. Iason. in l. huiusmodi. 86. §. si is cui de legat. 1. n. 17. Angel. Aretin. in §. Optio. nis. Instit. de Legat. n.

Bald. in l. minimum. C. quando & quibus quarta pars. lib. 10. Alciat. in l. Gallus. 29. ff. de lib. & posthum. n. 65.

V.

Iosue. 7. 18. 1. Reg. 14.

Virg. lib. 1.

c. 2. de sorti. leg. c. si quis

Episcop. 26.
9. 5. stato. Quare non nemo, qui per affrolabium conatus fuerat fu-
rem occultum nosse, etiam sine intentione dæmonem inuocandi,
ab altaris ministerio fuit suspensus, per annum; idq; ex gratia ac
dispensatione: nam secundum ius commune, in perpetuum, su-
spendi debuisset. Sunt enim non expressa tantum, sed etiam tacita,
cum hoste, pacta, inhonesta.

V I.

Ezech. 21.
21.

S. Hieron. in
cap. cit.

Osee. 4. 12.
Theophil. in
cit. loc. O-
see.

R. Moses in
explicat.
precepti ne-
gatiui. 52.

Hoc dicunt plerique, se pactum cum Orco non habere:
implicita sunt tamen hæc pacta; cum patre mendacij utiq; non
inenda. De hoc censu videri possunt, qui olim ab Ezechiele re-
prehensi sagittis sortiebantur: *Stetit rex Babylonis, inquit, in biuio,
in capite duarum viarum diuinationem quarens, commiscens sagittas,
interrogauit idola exta consuluit. Ad dexteram eius facta est diuinatione
super Ierusalem. Quem sortiendi modum S. Hieronymus sic expo-
nit: Stabit in ipso compito, & riuu gentis sue, oraculum consulit, ut mit-
tat sagittas suas in pharetram, & commisceat eas in scriptas, siue signa-
tas nominibus singulorum, ut videat, cuius sagitta exeat, & quam prius
ciuitatem debeat oppugnare. Ex mente igitur S. Hieronymi, his fuit
pharetra pro vrna; & pro calculis aut schedis sagittæ. Sed verba
Ezechielis (ad dexteram eius facta est diuinatione super Ierusalem) cõ-
firmant eorum sententiam, qui putant commixtas sagittas in æ-
rem iactas, & in quam partem caderent, dexteram, an sinistram,
uersus Rabath, an Ierusalem, obseruasse. Quia autem idem He-
bræum verbum *commiscens sagittas*, etiam significat *lenigauit*, aut
poliuit sagittas, non desunt, qui arbitrentur, tangi augures, qui in-
splendenti cuspide, velut in crystallo, aut vngue, futura inspicie-
bant. Sed verosimilius est, hie castigari genus diuinandi, quod
Græci *Βελομαγτεία* quàm quod *Catoptromanticum* nominant.
Quod etiam refert D. Hieronymus id, de quo Osee ait: *Populus
meus in ligno interrogauit, & baculus eius annunciauit ei.* Theophila-
tus hunc ritum ita explicat: Virgas duas statuentes, carmina &
incantationes quasdam submurmurabant: deinde virgis, demonum
operatione, aut effectu, cadentibus; considerabant, quonam utraq; earum
caderet, antrorsumne, an retrorsum; ad dexteram, vel sinistram. Sicq;
tandem responsa dabant insipientibus, virgarum casu, pro signis, vsi. Eun-
dem ad modum Nabuchodonosor vaticinabatur, ut Iezekiel habet.*

R. Moses Samsonis F. ritum sic exponit: Decorticabant bacillum
lignum, vno tantum ex latere, tum in ærem proijciebant. Si for-
tuito casu, primo iactu apparuisset superior pars decorticata; se-
cundo

eundo autem iactu superior pars adhuc vestita, prosperum successum augurabantur: si primū prima pars vestita, infelicem: si utroque iactu vestitum, vel nudatum latus superiūs fuisset, mixtum euentum sibi pollicebantur. Ut ut sit, reperit Acheronticus Alastor, in omni superstitionis modo, imitatores. De antiquis Germanis, per amputatos, è fructifera arbore, furculos, supra candidam vestem, spargentibus, constat ex Tacito: de Persis & Scythis, per myricinas salignasque virgas, vaticinantibus, docet Cælius Rhodiginus & alij. Eundem morem Turcas Scytharum progeniem retinuisse Collenucij historiæ testantur. Sed & nostra tempora retinent antiqua vitia. Neq; enim Sueci tantū, velut diuina quadam virgula, aurum argentūque, vbi lateat, norunt hariolari; sed alij quoque conceptis verbis efficiunt, vt virgula recta, ad nomen rei, quem indagant, sponte sua, iunctis extremitatibus, in circulum coëat, & à cornibus velut lunetur.

Nimirum insignis Dei simia est diabolus. Quem non potest imitari, æmulatur. Scit olim Aaroni, virgula florente, sacerdotij prærogatiuam obtigisse, dicente Domino: *Loquere ad filios Israël, & accipe ab eis virgas singulas, per cognationes suas, à cunctis principibus tribuum, virgas duodecim, & vniuscuiusq; nomen superscribes virgæ suæ. nomen autem Aaron erit in tribu Leui, & vna virga cunctas seorsim familias continebit: ponésq; eas in tabernaculo fœderis, coram testimonio, vbi loquar ad te. quem ex his elegero, germinabit virga eius.* &c. Gessit & Moyses res prodigiosas, per virgam. Sed diuina vis non est perinde omni virgæ alligata. Itaq; sicut Pharaonis malefici fecerūt etiā ipsi per incantationes *Egyptiacas & arcana quadã similiter: proieceruntq; singuli virgas suas, quæ versa sunt in dracones:* ita hodie dum cacodæmon homines dementat, vt dum sunt Orcini, sibi diuini esse videantur. Illi scire debent, antiquam hanc esse antiqui serpentis artem, vt se in Angelum lucis transfiguret, fallacissimæque promissione dicat: *Eritis, sicut dii, scientes bonum & malum.* Accedit, hoc tempore, *diuinariam sortem nec iussam à Deo, nec sine peculiari instinctu Dei permissam; sicut adhuc permissa fuit, quando B. Dei Mater Iosepho sponsa data est, itidem virga eius germinante, vt quidam piè credunt.*

Diuinariæ sorti olim valde dediti fuerunt, Augustus, Tiberius, itémque rex Pergami Attalus. Vtinam & nunc non etiam multi magnates se sinerent in hoc barathrum præcipitari, vt con-

Tacit. de morib. German. Cæl. Rhod. lib. 7. antiq. lect. c. 29. Herodot. l. 1. Strabo. l. 15. Collenuc. l. 1. Rer. Neapolitan.

VII.

Num. 17. 2.

Exod. 7. 11.

Gen. 3. 5.

VIII.

Sueton. in Augusto & Tiberio.

filia matrimoniorum, bellorum, aliorumque negotiorum sorti committerent! Vidi homines, non de plebe, qui ex nominibus, mero parentum arbitrio impositis, fausta infauſtaue matrimonia ominabatur, dicebantque, vter coniugum prius eſſet à vita diſceſſurus. Quæ eſt ſuperſtitioſa *Onomantia*, à Græcis, in nomine Aſtynactis, & ab Auguſto, in nomine Niconis, obſeruata. Quid ſi parentes alia nomina impoſuiſſent, nū fortunam mutaſſent filiorum? Quod ſi ita eſt, obſeruarent vtiq; homines, quænam nomina ſint, malè ominata, quæ fortunam ſecundam afferentia: & ſtultiſſimi eſſent, ſi non omnes filios ſuos, Victores, Victorinos, Valerios, & Alexandros potiùs, quàm Priamos appellarent. Verum eſt quidem, *Conueniunt rebus nomina ſæpe ſuis*: & *Nabal*, iuxta nomen ſuum, ſtultus fuit; ſed ſæpe etiam non conueniunt. *Ioannes gratioſum*, aut *pium* ſignificat, multi tamen *Ioannes pi* non fuerunt, ſed damnati ſunt, vt exemplo eſſe poteſt *Ioannes Caluinus*. Eadem eſt ſuperſtitio, quæ *Pythagoræ* tribuitur, in nominibus proprijs vocalium numerum parem proſperum, impari infelicem interpretans; aut numerum maiorem fortunatiorem exiſtimans, quaſi idcirco *Hector* ab *Achille* ſit ſuperatus, *Hector*que ſuperior euſiſſet, ſi fuiſſet *Achilles* nominatus. Enimuerò numeris vim aliquam diuinam, aut naturalem proprietatem tribuere, error eſt. Eſto *Apoſtolus* nomen *Antichriſti*, per numerum 666. ſignificabit, quod factum eſt, Deo reuelante; & reuelante arcana ſua, cui vult, non qui vult. Nam id vt fiat, petere, à doctis & pijs non probatur. Eſt enim reuelationes plurimæ ſanctis ſint factæ; tamen deſiderare, plerumque oritur ex occulta ſuperbia, æſtimatione & amore ſui; quia tales cupiunt ſuam alijs manifeſtam fieri ſanctitatem, (quæ tamen in talibus non conſiſtit) aut certè ex vana curioſitate, quæ à Deo punitur. Vt autem nec literis, nec numeris, ita neque verbis neque libris vis vlla phyſica, aut diuinaria in eſſe eſt credenda. Quod tamen itidem ab ijs creditum vidimus & uſurpatum, qui alios, hac in re ſuperſtitioſè credulos caſtigare debuiffent. Fit hæc *σοιχευαειν*, aperto temerè *Homeri* aut *Virgilij* libro, & primo, qui obuius inſpicienti occurrat, verſu obſeruato. Ita *Socrates* olim mortis ſuæ diem; *Claudius*, *Macrinus*, *Gordianus iunior* & alij *Impp.* tempus regni vel vitæ dicuntur conieciſſe. Has *Ethnicorum* nugas imitati ſunt poſtea etiam *Chriſtiani*, *Veteris* aut *Noui Teſtamenti* apertione, quã

Sortes

Apoc. 13.

Franciscus
Arias lib. de
orat. ment.

Sortes Apostolorum appellauerunt. Contaminauerunt se hoc genere Sortis Heraclius, apud Cedrenum; Romanus Diogenes, apud Cuspinianum; Andronicus senior, apud Gregoram; Charannus filius regis Francorum, apud Gregorium Turonensem; B. Theodora Alexandrina nondum bene catechizata, apud Simeonem Metaphrasten; Gundulphus, apud Ranulphum; Meroueus item, apud Gregor. Turon. apud quem tres codices S. Scripturæ super S. Martini sepulchro collocantur, & sigillatim singuli aperiuntur: Deniq; & Cardanus, & Cardani imitatores, & quicumque serid adhibent librum *Fortune Rotam* dictum; aut alios seu profa, seu ligata oratione vaticinantes; qui Ecclesiæ Catholicæ pluribus decretis damnati sunt, seuerissimèque etiam ab Urbano VIII. prohibentur; præsertim, qui de morte Principum vanissima oracula mentiuntur. Neque pro istis quidquam facit, quod supra recensuimus, de S. Basilio, Augustino, Ignatio, qui libros sacros vtiliter aperuerunt, non vt futura inde discerent, aut occulta explorarent; sed, vt in scripturis, alijsue pijs libris, doctrinam in solatiū, aut exhortationem, in spiritualem fructum, reperirent: in quem vtiq; finem eiusmodi volumina sunt à Deo nobis data. Sed ita est, etiam ipsis pijs libris, quibus nos Deus vult vti, diabolus vult abuti.

Quod etiam facit in speculis. Constat è S. Scriptura, fuisse quendam occultorum Dei consiliorum iudiciorumque ac prophetiæ modum, in applicatione *Ephod*, quod vel linteum erat, atque etiam minoribus ordinibus concessum, vt puero Samueli; vel *Sacerdotale*, quod & *superhumeralis* dicebatur, auro & trium colorum varietate conspicuum à Iosepho *stola hieratica, epomis, & di-*

Gregor. l. 8.
Greg. Tur.
l. 4. hist. c. 16.
& 20. Sim.
Metaphrast.
XI. Septembr.
Runulph. l. 7
Polychro-
nic. c. 6. Gre-
gor. Tur. l. 5.
hist. Franc.
c. 14.
C. aliquan-
ti. & c. si quis
clericos. 26.
q. 5.

IX.

1. Reg. 2.

Vide Exod.
28.

Exod. 28. 15,
& 30. Num.
27. 21.

Prou. 1. 3.
c. 1. v. 9.

Exod. 23. 17. Pones autem in rationali iudicij doctrinam & veritatem. Hoc Rationale, & Ephod, cum alijs vestimentis sacerdotalibus induti sacerdotes, post debitas preces, viua voce, ea quæ intelligere cupiebant, proposuerunt; quod dicebant, *applicare Ephod, & consulere Dominum*. Tum, vt tradit Iosephus, si Deus quidpiam suadere aut approbare volebat, externo atque inusitato quodam lapidum splendore, internaque luce menti sacerdotis infusa respondebat. Quod etiam, in Ecclesiasticis historijs legimus, contigisse. Rem memoratu dignissimam ipsis verbis D. Gregorij Archiepiscopi Turonensis referam.

X.

S. Gregor. Turon. lib. 1. de glor. mar tyr. cap. 13. Quoniam Vasatensis vrbs meminimus, inquit, opera precium puto, miraculum, quod in ea Dominus largitus est, memorare. Tempore, quo diuturna obsidione, vallabatur à Chumis, omni nocte sacerdos, qui præerat, circuibat psallendo, & orabat, nec ab vlllo auxiliũ, nisi à Domini misericordia requirebat. Hortabatur omnes orare, & non desicere asserens humiles preces, calorũ ianuas penetrare. Hostis verò in circuitu depopulabatur villas, domos tradebat incendio, agros vineasq; pecoribus intromissis, vastabat: sed sacerdoti bono operi insistenti, celeriter, virius diuina adfuit. Nam nocte visum est ipsi Barbarorum regi, quasi psallentes homines, in vestimentis albis, accensis cereis, circuire muros, vrbs, & indignans, ait, quæ est hæc peruersitas, & securitas vana, vt obsessi quasi despectis nobis, canticis, nescio quibus, ac laudibus perstreant? verè quia digni sunt perditione. Et statim misit ad vrbe[m] nuncios, interrogantes, quid sibi ista velint? At illi negant, scire se, quæ dicuntur, neq; de ijs aliqua persensisse. Alia verò nocte, vidit quasi globum magnum, ignis super vrbe[m] descendere: & ait, si contra nos hi obsessi contumaciter agunt, nec nos metuunt, vel celestis eos ira consumit. Cumq; non videret vllum ab vrbe incendium consurgere, misit iterum interrogare, quæ essent, quæ, viderat. Similiter negauerunt, nihil se omnino vidisse. Tunc rex Gausericus ait, si hæc isti nesciunt, manifestum est, quod Deus eorum adiuuat eos: & statim discessit à loco illo. Sacerdos autem, conuocatis ciuibus, vigilias celebrat, & missarum agit festa, pro liberatione populi sui. Dum autem hæc ageret, respiciens sursum, vidit super altare, quasi de camera templi, cadere tres guttas, æquales magnitudine, claritate, candore crystallum vincentes, cumq; omnes cum admiratione & stupore vehementi intenderent, easq; nullus auderet attingere, Petrus quidam presbyter, qui vt res ipsa adserit, magni meriti erat, exhibita argentea patena, guttas colligere nititur: quæ dum per altare vago cursu
rotan-

rotantur, defluentes in ipsam patenam statim in se coniuncta, quasi vnam gemmam pulcherrimam effecerunt: patuitq; euidenti ratione, contra iniquam & Deo odibilem Arianam haresin, qua eo tempore pullulabat, hæc acta. Agnitum est, Sanctam Trinitatem in vna omnipotentia aequalitate annexam, nullis garrulationibus posse disungi. Tunc gausus populus, & intelligens munus sibi indultum fuisse diuinitus, conferens aurum gemmasq; preciosas, crucem fecit, in qua hanc gemmam statuit. Sed protinus omnes reliquæ gemmæ hac accedente ceciderunt. Tunc Pontifex intelligens, non esse consortium caelestibus cum terrenis, fabricata cruce ex auro purissimo, eam gemmam media intercapedine locat, & populo adorandam præbet. Nec mora, fugato, vt diximus, hoste, ciuitas est liberata. Iam ex hoc multi infirmi hausto vino, vel aqua, in qua gemma abluuntur, protinus sanitati redduntur. Deniq; cum adorata fuerit, si à peccato est homo immunis, & ipsa apparet clara: ceterum si vt plerumq; adsolet, humana fragilitati, aliquid detulerit criminis, tota ei videtur obscura: miramq; præbet discretionem, inter inuocentem & noxium, cum vni atra, alteri monstretur splendida.

Hæc talia iudicia sua Deus potest & nunc, & solebat olim in gemmis Ephod, velut inscribere; solet autem etiam æmulari Sathan. 1. Pythagoras speculo concauo litteras humano sanguine temperatas inscribebat, & speculum Lunæ opponens diuinabat, vt quidam recentior tradit; ac nonnulli stolidi iuuenes foniunt naturaliter fieri posse. 2. Pausanias agens de Cereris æde, ait: Ibi oraculum maxime veridicum fuisse cognoui. ex eo non rerum omnium, sed morborum tantum euenta prædicebantur. Speculum tenui suspensum funiculo demittunt, ita librantes, vt in fonte omnino non mergatur; sed imo ambitu summam aquam contingat. Exinde, vbi odores adoleuerint, & rite Deam precati fuerint, inspiciunt in speculum, & ex eius imaginibus, periturusne, an victurus is ager sit, de quo consuluerunt, diuinant. 3. Fuit præterea, in Iuliano, hæc amentia, ait Spartian. in Iulian. vt per Magos plerq; faceret, quibus putaret vel odium populi deliniri, vel militum arma compesti. Nam & quasdam non conuenientes Romanis sacris hostias immolauerunt, & carmina prophana iucantauerunt, & ea, qua ad speculum dicunt fieri (in quo pueri, præligatis oculis, incantando, vertice respicere dicuntur) Iulianus fecit. Tuncq; puer vidisse dicitur & aduentū Seneri, & Iuliani decessionem. 4. Turcæ in peluim aqua plenam iniiciunt lapides preciosos, item auri argentiq; laminas, & aiunt se responsum è peluis fundo audire.

XI.

Leloyher. lib. 4. de spect.

Pausan. in Achaic.

Spartian. in Iulian.

5. Nostra tempora, vt omnium ætatum stultitias videantur collegisse, audent non solum consulere, sed etiam emere ac secum gestata eiusmodi specula iactare. Audiui iuuenis, & noui oculatos testes, qui se vidisse, aiunt, phialas, globosque chrySTALLINOS, apud magnates, monstratos, à spiritibus infessos, qui iam in cicadas, mox in homines, & momento in dæmones versi, tandem furta ac fures repræsentabant; & puero quodam exclamante, IESVS, MARIA, in ictu oculi, euanescebant. Vsq̃ue adeò diabolus se etiam apud magnos insinuat, & in aulis quoque dominatur. Sed placet, referre, quod in non indocto commentario de *dæmonum natura*, quidam, in Germania, libello Plutarchi, de defectu oraculorum, præfixit. *Consulti*, inquit, *aliqui de rebus ignotis, in chrySTALLIS, conspiciunt ea manifestò, de quibus quæsitum fuit.* Et addit: *fuisse sibi notum vnum ex præcipua familia Norinberge. Eum, quodam tempore, venisse ad se, & attulisse, in serico panniculo inuolutam gemmã chrySTALLINAM, figura rotundam, & dixisse: donatam sibi illam fuisse à quodam ignoto, qui se, ante multos annos, de hospitio compellasset, fortè in forum conuentum, quemq̃ ipse in domum suam adduxisset, & triduo habuisset secum. Fuisse autem ab illo discedente, & relinquente munus hoc, ad significationem grati animi, edoctum se chrySTALLINI vsuM talem:* Si qua de re certior fieri vellet, vt promeret chrySTALLUM, & puerum matrem castum iuberet aspicere, & ex eo percunctaretur: *Quid cerne- ret? fore enim, vt de apparentibus puero visis omnia, quæ requireret, indicarentur.* Atq̃, affirmat hic, se nulla unquam in re fuisse deceptum, & mirabilia de puerorum iudicijs rescivisse; cum ceterorum nemo quisquam aliud, quam nitidam & puram gemmam intuen- do videret. *Quodam tamen tempore, cum grauida ipsius uxor puerum gestaret in utero, illi quoq̃, species in chrySTALLO oblatas. Primò autem omnium formam viri se se exhibere solitam, illo habitu, quo tum communiter vterentur. Et ita deinceps aperuisse, de quibus interrogatum esset, cetera: explicatisq̃, cunctis, illà rursum viri figurã discessisse, & euanuisse reliqua. Discedente autem eam, quam diximus, figuram viri visam sepe urbem perambulare, & ingredi templa. Fuerat autem fama passim dissipata de illis iudicijs; vt negantibus aut dissimulantibus suum delictum aliquod, vulgò minarentur, se relaturos de ea ad illum se in chrySTALLO ostendentem virunculum. Quis etiam compertum est, fuisse à doctis quibusdam, de dubitationibus suis in litterarum studijs aliquando, nescio quid, propositum, & in chrySTALLO lectum. Sed his & alijs huiusmodi compluribus commemora-*

moratis, dixit Spenglerus, hunc aliquando ad se venisse, cum tali oratione: *Arbitrari se, tempus esse, ut à crystallo tali usu tandem abstineret. Nam & sibi iam persuasum, eo ipso non leuiter peccari, & animi perturbati cruciatus grauissimos, se diu sanè perpeffum esse. Itaq; se decreuisse, deinceps nihil cum illo experimento velle negotij habere: & tradere nunc ipsi, quod accepisset, de quo meminisse posset, quid ei sape demonstrasset, neq; nesciret, qui rumores, in ciuitate, percrebuisent. Permittere autem, ut faceret de eo, quod collibuisset. Tum Spenglerus, collaudato eo, accepisse se aiebat crystallo, & in minutissimas partes contudisse, & vna cum serico inuolucro, in latrinam abiicisse. Quàm dignum fuit hoc tumulto istud cadauer?*

Vtinam imitarentur hoc factum, quicumque plus quàm vitrea ac fragili veritate nituntur! Quid amentius potest esse, quàm credere hosti? quid stultius, quàm adhibere fidem ei, qui in veritate non stetit: quia non est veritas in eo? immo qui, etiam cum vera loquitur, mentitur; loquitur enim, ut fallat. Verum erat illud: *Aperientur oculi vestri: falsum, quod mox subiunxit: Et eritis, sicut dii.* Nempe, sicut lignea sagitta non penetraret, nisi cuspis ferrea præfixa viam aperiret; sic multi diabolo mentienti non crederent, nisi vel verò, vel specie veri deciperentur. Eleganter Augustinus hîc occurrit inquiring: *Sed fortè dicit aliquis: Quid facimus, quia auguria ista, vel characteres, vel diuinationes frequenter vobis veritatem annunciant? De hac re Scriptura nos contestatur & monet dicens: Etiam si vera dixerint vobis, nolite credere: tentat enim vos Deus vester, utrum eum timeatis, an non. Sed iterum dicit: Aliquoties, si præcantatores non fuerint, aut de morsu serpentis, aut de aliqua infirmitate prope vsq; ad mortem multi periclitantur. Vnum est, fratres, quia permittit hoc Deus diabolo, ad probandum populum Christianum: ut cum interdum, per illa sacrilegia, aliqua remedia receperint, facilius postea diabolo credant. Et idèo quantum potestis circumuentiones illius fugite. Quod planè etiam est, de sortibus Sathanicis dicendum; quæ non periculis duntaxat, sed etiam falsitate sunt plene, & saepe non tam præsciente diabolo, quàm temerè conijciente, attingunt veritatem; sicut qui fastos & cædaria condunt, etiã si stellarum nullam habeant peritiam, etiam si temerè imbres aut serenitates prædicant, tamen non rarò id prædicunt, quod postea euenturum est; etsi non rarò etiam pinguißimè mentiantur. Quoniam enim, teste Augustino, non tenent homines memoria falsitates*

erro

XII.

Ioan. 8. 44.

Gen. 3. 5.

S. Augustin.
serm. de
temp. 241.

S. Aug. l. 83. 99. q. 45. errorēsque Mathematicorum, non intenti, nisi in ea, quæ illorum responsis prouenerunt, ea quæ non prouenerunt, obliuiscuntur: & ea commemorant, quæ non arte illa, quæ nulla est, sed quadam obscura rerum sorte contingunt. Quod si peritia illorum uolunt tribuere, dicant artificiosè diuinare etiam mortuas membranas scriptas quasi libet, de quibus plerumque pro uoluntate, fors exit. Quod si non arte de codicibus exit sæpe uersus futura pronuncians, quid mirum, si etiam ex animo loquentis, non arte, sed fors erit aliqua prædictio futurorum? Ratum est, apud Theologos, futura contingentia dæmones, non nisi ex incertis coniecturis, aut aliquando è certa Dei reuelatione nosse. Coniectando sæpe hallucinantur. Cum reuelata propalant, tamen hominibus non constat, an ex Deo habeant. Cum ergo ex ipsis dæmonibus futurorum iudicia certa non hauriantur, quæ esset in Sortibus dæmonum certitudo? Inde nec propriè Sortes, sed, cum addito, Sortes diabolicæ sunt appellandæ. Quæ ipsa de causa uera & absolutè fors D. Augustino, non aliquid mali est, sed res est, in dubitatione humana, diuinam indicans uoluntatem.

XIII.

Denique, si quando eueniunt, quæ ex illicitis Sortibus homines se uel occulta, uel absentia, uel futura uenatos arbitrantur, non rarò eueniunt in pœnam, ut hominibus stultis fiat, sicut crediderunt. Quidam varijs chartis varia genera mortis inscripsit, ut sciret, quæ ipse esset interiturus, in lecto, an campo; fune, an ense? Extraxit semper funem. Ergo infamiam patibuli, quod sibi imminere dicebat, horrens, se ipsum domi suspendit, ne id carnis foris facere cogeretur. Chronica Scotorum de Nathaloco rege XXX. memorant, illū ipsum, à quo rex cæsus, ad diuinos missum, ut de uictoria, de uita Regis, ac regno eius percontaretur: responsum à quadam anu accepisse: Regem non diu uicturum: nec periculum ei ab hoste, sed à familiaribus instare. Cum ille uirgeret, A quo? anū, A te, subiecisse. Ille mulierem execratus, cum domum rediret, subijt animum illa cogitatio: nec responsum calari posse, nec edere tutū esse: ne se apud Regem hominem prauum, & suo timori indulgentem, suspectum redderet. Itaque, tutius est tyrannum, cum multorum gratia, interficere, quàm cum grauissimo capitis proprii, discrimine incolumem seruare. Statim, ubi domum redijt, impetrato, ad responsa diuinorum expromenda secreto; cæso Rege, duodecimum imperij annum ingresso, patriam seruitio, & se periculo exemit. Nonne his talibus Fors exitiosa fuit? Tuo, ò Deus, iudicio fuit, qui odisti obseruantes uanitates superuacue. Ego autem 192.

Psal. 30. 7.

autem in Domino speravi : exultabo & letabor , in misericordia tua. Perer. in c.
Plura de omine sacro & licito, ac profano & illicito & superstitio. 24. Genes.
so reperiet lector apud Pererium. vers. 13.

C A P V T X X X V I I .

An Deus aliquorum innocentiam, vel iustitiam declaret, qui
aduersarios suos, ad vallem Iosaphat citant, aut qui ad di-
uinum iudicium prouocant?

Pertinent ad Politicas sortes etiam exploratoria probatio-
nes, quibus fortuito euentui veritas culpæ vel inno-
centiæ permittitur decidenda; & sæpe non sine eui-
denti miraculo, deciditur. Inter has iudiciarias
disquisitiones, est etiam illa vna, qua se se homines,
mutuò, in vallem Iosaphat, & ad diuinum tribunal solent citare.
In qua citatione vel damnandâ, vel imitandâ homines possunt cõ-
mittere temeritatem. Sæpe enim eiusmodi citatio à Deo est, sæ-
pe contra Deum: sæpe contemni debet. sæpe formidari: vt enim
vel licita est, vel iniuriosa; ita supremus iudex, per eam, vel vult,
vel non vult iudicia sua manifestare. Sicut etiam duplicis gene-
ris homines, qui hac prouocatione vtuntur, rei & innocentes; san-
cti & impij. Duplex etiam, generatim loquendo, est finis, bonus
& malus. Et modus quoque ipse non est idem. Aliquando ad iu-
dicem Deum absolutè duntaxat appellatur; aliquando iubetur
aduersarius ad tribunal eius, intra certos dies, menses, aut annos;
aliquando, nullo certo tempore nominato, se sistere. Cum ergo
impium sit, sanctos temeritatis damnare, qui subinde tyrannum,
aut alios, ad comparandum, coram Deo, citauerunt; & stultum
quauis ex causa, ad summum iudicem prouocare: afferam primò
causas, & exempla licitæ, postea etiam illicitæ citationis, ob quam
Deus iudicij sui arcana mortalibus vel negauit, vel patefecit.

Qui innocentes iniuriâ afficiuntur, & vitâ digni mortis
sententiam accipiunt, vidētque nullum sibi, in humanis auxilijs,
præsidium superesse; rectè ad Deum confugiunt, cui placere non
potest, si gladius, quem Principibus & Magistratibus, in vindictam
malefactorum concessit, stringatur in innocentes. Non accipiet Eccli 35.16.

A a a

Domi.